

Makale Gönderim Tarihi: 01/11/2018 - Makale Kabul Tarihi: 28/12/2018

ULUSLARARASI ÖRGÜTLERİN MEŞRULUĞU ÜZERİNE: DE FACTO OTORİTE

Selman ÖZDAN*

Öz

Bu çalışma uluslararası örgütlerin meşruluğu üzerine yapılmış bir incelemedir. Uluslararası arenada uluslararası örgütlerin sayısı onlara olan ihtiyaçla birlikte artmıştır. Bu durumun sebebi ise uluslararası boyutta ortaya çıkan tehdit unsurlarıyla (terörizm, çevre problemleri, salgın hastalıklar, fakirlik, küresel ısınma, iç savaşlar vb.) uluslararası işbirliği yaparak baş edileceğine olan inançtır diyebiliriz. Ulus devletlerin yanı sıra uluslararası hukukun önemli aktörlerinden biri haline gelen uluslararası örgütlerin meşru zemininin tesis edilmesi gereksinimi bu örgütlere duyulan ihtiyacın da bir nevi meşrulaştırılma çabasıdır. Uluslararası örgütler devletlerle kıyaslandığında çok taraflı ve karmaşık bir yapıya sahiptirler. Bu sebeple, uluslararası örgütlerin meşruluğunu tesis etmek devletlere göre daha sancılı bir süreci içerir. Uluslararası örgütlerin uluslararası arenada bulunan ve reddemeyeceğimiz etkisi bu sancılı süreci yaşamak zorunda olduğumuzu gösteriyor. Böylece, uluslararası örgütlerin meşru zeminini tesis etmek bir ihtiyaç haline gelmektedir. Bu makale bahsettiğimiz bu ihtiyaca cevap verebilme endişesi taşıyan uluslararası örgütlerin meşru zeminini tesis etmek için ihtiyaç duyulan unsurlarla birlikte ortaya çıkan çelişkileri ve zorlukları da ifade etmektedir. Bu endişeyi sergilemek için öncelikle meşruluk üzerine kısa bir inceleme ile asıl tartışmamıza bir alt yapı oluşturmaya çalışacağız. Ardından uluslararası hukuk çerçevesinde meşruluğun ele alınma yöntemlerini inceleyeceğiz. Uluslararası örgütlerin meşru yapısını ve meşru zeminini tesis etmek için gereksinimleri izah etmenin akabinde tartışmalı bir örnek olan Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi'nin meşru yapısı üzerine bir kritik sunacağız. Son bölümde genel bir değerlendirme ile bu çalışmayı özetleyeceğiz. Meşruluk ve otorite kavramlarının ilişkisi dâhilinde de facto otoriteye sahip olabileceğini iddia ettiğimiz uluslararası örgütlerin meşru yapısının tesis edilip edilemeyeceği problemiği makalenin ana tartışma konusunu oluşturmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Uluslararası Örgütler, Meşruluk, De facto Otorite, Uluslararası Hukuk

ON THE LEGITIMACY OF INTERNATIONAL ORGANISATIONS: DE FACTO AUTHORITY

Abstract

This article analyses the legitimacy of international organisations. Adverse impact of the globalisation process on entire world such terrorism, environmental problems, epidemic illnesses, poverty, global warming, civil war etc. has convinced nation-States as regards the necessity of international organisations to deal with such global problems. Beside the nation-States, therefore, international organisations have gradually become a

* Dr. Öğr. Üyesi, Erciyes Üniversitesi, Hukuk Fakültesi, Milletlerarası Kamu Hukuku Anabilim Dalı, selmanozdan@gmail.com

prominent legal actor of both international law and international society. Since the concept of legitimacy has become a pivotal concern in international law, an issue of establishing the legitimate base for international organisations has been respected as a serious requirement before international law. For the sake of analysing and criticising of the legitimacy of international organisations, this article, briefly examines the concept of legitimacy. It then analyses the concept of legitimacy in the field of international law since international organisations have been accepted and recognised as one of prominent legal actors as well as nation-States. The legitimacy question of international organisation which is the central issue of this article is being examined in the third section. It further looks for vital ingredients that should be hold by international organisations to be legitimately accepted under international law. In the fourth section, It brings a contentious sample case which is the legitimacy problem for the United Nations Security Council. Final section concludes this article with an overall assessment. Considering interdependence between legitimacy and authority, the legitimacy question in international organisations may become a central issue if de facto authority is claimed for international organisations. This article finally claims that establishing the legitimate authority for international organisations, in comparison to nation-States, is not peaceful and plain process.

Keywords: *International Organisations, Legitimacy, De facto Authority, International Law*

Giriş

Küreselleşme ve onun getirdiği yerel/ulusal düzey dışında kalan problemlere veya konulara bireysel devlet bazında bir karşılık bulmanın veya çözüm üretmenin zor olması, toplumu uluslararası örgütlerin, yapıların veya kuruluşların mevcudiyetinin gerekliliğine ikna eder. Küreselleşme terörizm, sivil savaşlar, soykırım, kitle imha silahları, çevre kirliliği, salgın hastalıklar ve fakirlik gibi menfi üretimleri sebebiyle, ülkelerin coğrafi konumlarının önemi ortadan kalkmıştır. Dünya coğrafyasını etkileyen bu tür problemler temel olarak insan varlığına karşı bir tehdit niteliğindedir. Uluslararası birliktelik ve işbirliğini, insan haklarını temelden tehdit eden bu tür problemlere karşı çağımızın en makul çözümlerinden biri olarak değerlendirmek, küresel sistemin getirdiği ve müspet sonuçlara ulaştırma potansiyeli olan bir düşüncedir. Nitekim bu işbirliği ve birliktelik alternatifi zor bulunabilecek bir çözümdür. Bu tehdidi tamamen yok olmasa bile asgari düzeye indirmenin mümkün olup olmadığı sorusu bizi, bir çare olarak gösterebileceğimiz uluslararası örgütlerin uluslararası hukuk zemininde meşruluğunu incelememize sevk etmektedir.

Geçmişten günümüze, ulus devlet için meşruluk kavramının çok çekişmeli bir konu olduğunu düşünürsek, bu kavramı uluslararası örgütler özelinde düşünmek ve tesis etmek oldukça tartışmaya açık bir konu olacaktır. Bu tartışmalı konu içerisinde *de facto* otoriteye sahip olabileceğini iddia ettiğimiz uluslararası örgütlerin meşru yapısının tesis edilip edilemeyeceği problematiği makalenin ana tartışma konusunu oluşturmaktadır. *De facto* otorite üzerine akademik literatürde farklı tanımlamalar mevcuttur. Richard S. Peters'a göre, *de facto* otorite, verilen emirlerin esası sorgulanmadan ve değerlendirilmeye alınmadan uyulması gerekliliğini ifade eder (Peters, 2017). Charles W.

Cassinelli'ye göre ise *de facto* otorite içerisinde emirler vatandaşlar tarafından değerlendirilebilir ve hatta sorgulanabilir; fakat vatandaşlar bu emirlerin esası ile ilgili ihtilafa düşse dahi verilen emirleri yerine getirip otoriteye itaat etmek zorundadırlar (Cassinelli, 2017). Robert Ladenson ise *de facto* otoriteye sahip olan her sistemin meşru olduğu iddiasına yer verir (Ladenson, 1980), (Raz, 1985). Bu makalede *de facto* otoritenin ima ettiği husus, her ne kadar Cassinelli'nin tanımlamasına daha yakın olsa da, emirlerin uyulmasına dair olan inancı ve uyulmak zorunda hissedilen otoriteyi tanımlamaktadır.

1. MEŞRULUK ÜZERİNE

Modern sosyal bilimler ve özellikle uluslararası ilişkiler disiplini çerçevesinde meşruluk kavramının yaygın ve geleneksel anlamlarına baktığımız vakit onu, yasalara uygun olan şartları yansıtan bir kavram olarak görüyoruz. Meşruluk kavramını “egemen sistemin hukuksal yapısına, kanun ve kurallarına uygunluk” ve “yürürlükteki yasalarla çelişmemek” ifadeleri ile de açıklayabiliriz (Dağ, 2004:279), (Demir ve Acar, 2002:282), (Stevenson, 2010:1009), (Coicaud, 2004:18-25). Ayrıca meşruluğu, mevcut otoritenin haklı sebeplerle temellendirilmesi olarak da tanımlayabiliriz. Yine meşruluk, bağlayıcı kararları alma gücüne sahip olmak veya bağlayıcı kuralları belirlemek şeklinde de nitelendirilebilir (Wolfrum, 2008:6).

Meşruluk kavramı ve onun üzerine yapılan tanımlamalar tarihte statik bir yapıda seyretmemiştir. Değişen dünya sisteminde, etkileşimi yükselen uluslararası arenada ve bunlara bağlı olarak dönüşen ve yenilenen yönetim mekanizmalarında meşruluk farklı yöntemlerle tanımlanmıştır. Meşruluk kavramını açıklama gayretimiz, kavrama olan ihtiyacımızdan kaynaklanır. Bu sebeplerle yukarıda farklı kaynaklardan sağladığımız kelime anlamları bu makalenin tartışmasını yapmamız için bize yeterli gelmeyecektir.

Demokratik yönetim sistemlerinin ortaya çıkması ile meşruluğun, önemli ölçüde inanç ve/veya güven kavramları ile açıklanmaya başladığını görebiliriz. Bu anlamda Seymour Martin Lipset, mevcut siyasi kurumların, ilgili toplum için en uygun olduğu inancını ve güvenini tesis ve idame eden sistemin bu anlamda kâfi ve liyakat sahibi olması, o sistemi meşru hale getireceğini belirtir (Lipset, 1960:77). Meşruluk ile sisteme duyulan inanç ve güven arasındaki sıkı bağı yalnızca Lipset ele almamıştır. John Schaar, insanların var olan kurumların (siyasi, sosyal) etik olarak uygunluğunu veya kabul edilebilirliğini inanç kavramı açısından ele alırlarsa (kurumlara güvendiklerini ve inandıklarını belirtirlerse), bu kurumların meşru bir zeminde yer alabileceğinden bahseder (Schaar, 1981:20). Bir siyasi yapının istikrarlı olmasının ön koşullarından biri, toplumun inanç ve değerleri ile uyum içinde olan meşru siyasi kararların iradeli ve gönüllü olarak kabul edilmesidir. Eğer birey, mevcut siyasi düzenin meşru olduğuna kanaat getirirse, o birey ahlaki bir yükümlülük gereği mevcut siyasi sistemin kurallarına uygun olarak yaşamaya gayret gösterir. Meşru ve haklı gerekçelerle bezenmiş bir güç veya yönetim, ona bağlı olan toplumda da vazife şuurunda bir hassasiyet oluşturacaktır (Smith, 1970:17), (Hendel, 1958). Bu anlamda bir kurum siyasi gücünü uygulamada etik açıdan ne kadar meşru kılırsa siyasi meşruluğunu da o derece sağlamış olur (A. E. Buchanan, 2007:233). Böylece, inanç hususunda meşruluğu değerlendirirsek şu sonuca varabiliriz: Eğer bir sistem, sosyal ve siyasi etik liyakate sahip olup bunu toplum nazarında iddia edip ispatlarsa, bir yandan mevcut sisteme olan toplumun güveni

gerekçeli olarak tesis edilirken diğer yandan da buna bağlı olarak sistemin meşruluğu tesis edilmiş olur.

Günümüzde meşruluğun en iyi bilinen tanımı Max Weber tarafından yapılmıştır. Weber meşru otoriteyi, dayandığı temeller bakımından üç münhasır saf türe ayırır: Rasyonel temeller, geleneksel temeller ve karizmatik temeller (Weber, 1978:215).

1- Rasyonel Temeller: Kanunla düzenlenmiş normatif kuralların meşruluğuna ve bu kurallara binaen otorite/egemen pozisyonuna getirilenlerin komut verme hakkına sahip olduğu inancına dayalıdır. Bu temeller üzerine kurulu olan otorite **yasal otorite** olarak adlandırılır.

2- Geleneksel Temeller: Kadim geleneklerin kutsallığına ve bu geleneklere göre otoriteyi/gücü kullananların meşruluğuna olan yerleşik inanca dayalıdır. Bu durum **geleneksel otorite** olarak adlandırılır.

3- Karizmatik Temeller: Bir bireyin müstesna kutsallığına, kahramanlığına, örnek kişiliğine ve ayrıca o kişi tarafından açıklanan veya buyrulan normatif kalıp veya emirlere olan teslimiyete dayalıdır. Bu durum ise **karizmatik otorite** olarak adlandırılır (Weber, 1978:215), (Weber, 2017), (Smith, 1970:18).

Weber tarafından sunulan bu üç münhasır saf türde meşru otoritenin inanç konsepti ile olan sıkı bağımlı gözlemleyebiliyoruz. Burada dikkat çekmemiz gereken husus ise, meşru zeminin tesisi için inancın nasıl ortaya çıktığı ve kime karşı ileri sürüldüğü ile ilgilidir. Otoritenin modern toplumlarda ve çağdaş dünya sistemindeki geçerli olarak tabir edebileceğimiz yasal otorite modelinde meşru otoriteye olan inanç, legal bir zemin üzerine tesis edilmiştir. Bu model, yasalarla oluşturulmuş olup kişisel nitelik arz etmeyen bir sistemi vaat eder. Geleneksel otoritede ise meşru kabul edilen otorite, geleneklere göre onaylanmış bir sistemdir. Bu modelde otoriteye olan itaat ve inanç, resmi yöntemlerden ziyade geleneksel yollarla belirlenir ve kişisel sadakat ön planda olup, onanmış ve kutsal kabul edilmiş güç, geleneklere sadık olan kişiyi temsil eder. Karizmatik otoritede ise yapısal olmayan bir durum söz konusudur. Bu modelde meşru kabul edilen otorite, toplumdan ziyade birey ile tanımlanır. Olağanüstü özellikleri veya örnek nitelikleri sebebiyle karizmatik lider olarak addedilen kişi, bu modelde itaat edilen kişidir. Bu kişinin meşru otoritesi de onun karizmasına olan inanç ile tanımlanır (Smith, 1970:18-19), (Weber, 2017:48-49). Böylece meşruluk ile inanç arasında doğru orantı olduğunu kabul edersek, bir sistemin, modelin veya yönetimin meşruluğunu tasdik etmenin kolay olmadığını görebiliriz. Meşruluk arayan sistemin hitap ettiği bireylerin inanç faktörünü ortaya koyması, sistemin temel bileşeni olarak kabul edilmelidir. Bu temel bileşen formüle girmediği sürece sonuç alınamayacaktır. Bu sebeple meşruluğu bir riayet kültürü ile açıklamak kâfi olmayacaktır. Meşruluk genel anlamda mevcut otoritenin temellendirilmesi veya gerekçelendirilmesi ile ilgilidir (Bodansky, 2008:312). Bu anlamda meşruluk kavramını hem normatif hem de sosyolojik temellerle açıklayan Allen Buchanan ve Robert Keohane inanç (*belief*) hususunda bir ayrıma gider. Normatif manada bir kurumun meşruluğu, o kurumun yönetme/hükmetme/kural koyma hakkına sahip olma iddiası ile ortaya çıkar. Buna ek olarak, normatif manada uyulacak kuralların, prensiplerin ve/veya yasakların ilanını, bu kurallara uyma halinde sahip olunacak faydaların belirtilmesi ve bunlara uymama halinde de maruz kalınacak yaptırımların ilan edilmesi ile bu kurallar güvence altında alınır (A. Buchanan ve Keohane, 2006:405). Buchanan ve Keohane, böylece normatif manada meşruluğun tesis edilme şeklini açıklamaktadır.

Buchanan ve Keohane'ye göre, sosyolojik manada bir kurumun meşru olması ise, o kurumun yönetme/hükmetme/kural koyma hakkına sahip olduğuna dair yaygın inanca (*belief*) dayanır (A. Buchanan ve Keohane, 2006:405).

Normatif ve sosyolojik açıdan yukarıda bahsettiğimiz tasnif ile Weber'in (ve birçok bilim insanının Weber'e atıf yaparak uygulamaya aldığı) üç münhasır saf meşruluk türü arasında yeni bir tasnife başvurmak gerekebilir.¹ Normatif ve sosyolojik başlığı altında Weber'in üç saf meşru otorite türünü açıklayacak olursak, rasyonel temellere dayanan yasal otoriteyi, meşruluğun normatif manasında tanımlamak yerinde olacaktır. Nitekim meşru otoritenin burada kural koyma hakkına sahip olması, yasal zemine dayanan bir iddia olarak karşımıza çıkıyor. Geleneksel ve karizmatik otorite türlerini ise, normatif manadan daha çok sosyolojik mana kategorisinde değerlendirmek gerekir, çünkü burada bir kurumun yönetme/hükmetme/kural koyma hakkına ve yaptırım veya cezaları belirleme hakkına sahip olduğuna dair inanç söz konusudur. Rasyonel temeller üzerine tesis edilmiş bir yönetimden ziyade olagelen pratiklerin (teamüller) ağır basmasıyla, otoriteye karşı bir inanış, güven veya otorite lehine bir zan mevcuttur. Bu açıdan değerlendirdiğimiz vakit, rasyonel temellere dayanan yasal otoritede şartlar oluştuğu anda inanç faktörü de beraberinde geleceği için, yasal otoriteyi ayrıca meşruluğun sosyolojik manasında da tanımlayabiliriz.

	Normatif Açıdan	Sosyolojik Açıdan
Yasal Otorite	+	+
Geleneksel Otorite	-	+
Karizmatik Otorite	-	+

Tablo 1 - Normatif ve Sosyolojik Açıdan Weber'in Üç Saf Meşru Otorite Tipi

Görüldüğü üzere devletlerin meşruluğunu tesis etmek, o devlete tabi olan bireylerin, yönetimin meşruluğuna olan inancını da tesis etmeyi gerektirecektir. Birden çok bileşene sahip olan uluslararası yapıların veya örgütlerin meşruluğunu tesis ve tasdik etmek ise, ortaya üzerinde dikkatli çalışılması gereken ve hassas dengeler barındıran bir durum sunacaktır. Uluslararası arena düzeyinde değerlendirmeye alacağımız *uluslararası örgütlerin meşruluğu* konusunda boşlukları bir nebze de olsa doldurmak için öncelikle meşruluk hususunu uluslararası hukuk çerçevesinde incelemekte fayda olduğu kanaatindeyiz.

2. ULUSLARARASI HUKUKTA MEŞRULUK

Uluslararası hukuk çerçevesinde meşruluk hususu incelendiği vakit karşımıza farklı görüşler çıkacaktır. Bunun sebebi, uluslararası hukukun aslında daha kemale ermemiş yapısıdır diyebiliriz. Tüm farklı görüşlere rağmen uluslararası hukuk içinde meşruluğu tesis etmek ortak görüş ve amaç olsa bile, bu tesis etme işlemi hangi yöntemlerle olmalı sorunu farklı yaklaşımları doğurmuştur. Uluslararası hukukta meşruluk kavramı incelenirken devlet merkezli bakış açısı ile küresel yönetimi benimseyen bakış açısı, meşruluğun zeminini oluşturmakta farklı teklifler sunacaklardır; fakat yukarıda da değindiğimiz gibi ortak amaç meşruluğu sağlamak olacaktır.

¹ Bkz. Tablo 1

Bazı görüşler tarafından, ulusal demokratik yönetimlerin meşruluğu ile kıyaslandığında, uluslararası hukukun meşru zemininin yetersiz olduğu hatta meşruluktan mahrum olduğu belirtilir. Bu durum da, uluslararası hukukun otoriter ağırlığının ulusal demokratik yönetimlere nispeten az olduğu sonucunu doğurur (Young, 2003), (Wolfrum, 2008:2-5). Bu görüş ayrıca Jack Goldsmith ve Eric Posner tarafından da dile getirilmiş ve onlar, ulusal devlet çıkarlarının önceliği ve ulusal devlet gücünün nüfuzu ile karşılaştırıldığında, uluslararası hukukun edimlerinin sınırlı olacağını vurgulamışlardır (Goldsmith ve Posner, 2005:13). Bu açıdan incelendiği vakit, uluslararası hukukta meşruluğu iddia etmek ulus devlet ile kıyaslandığında daha zor olacaktır. Bu görüşü, Carl Schmitt'in fikirlerinin yeniden ortaya çıkması olarak okuyabiliriz. Nitekim Schmitt, uluslararası hukuku ulusal hukuk ve ulusal çıkarlar açısından değerlendirir. Yani, ulus devletlerarasındaki normatif düzenin önkoşulu ve temel dayanağı olarak ulusal normatif düzene işaret eder ve uluslararası normatif düzenin ulusal normatif düzen olmadan var olamayacağını vurgular. Böylece ulus devlet merkezli bir uluslararası ilişkiler disiplini benimseyen Schmitt, uluslararası hukukun da bireysel devletler tarafından kontrol edileceğini vurgular (Wolfrum, 2008:2-3).²

Diğer bir görüş ise küresel gelişmelerin ve dönüşümlerin sonucuna nispeten bir değerlendirmede bulunur. Böylece sivil toplum kuruluşlarının artan etkisi ve parlamenter veya hükümet fonksiyonlarının uygulanmasını sağlayan organların tesis edilmesi ile yeni küresel sorunlar doğduğunu belirtir ve bu küresel sorunlarla yüz yüze gelmek ve mücadele etmek için uluslararası kuruluşların meşruluklarını tesis edip geliştirerek yeni formata bürünmeleri gerektiğini iddia eder. Bu durum küreselleşmenin kurumsal bir sonucu olarak nitelendirilebilir. Küresel dünya düzenine göre bir sistem öngören bu görüşte, küresel problemlere karşı uluslararası hukukun mevcudiyetine mecburiyet olduğunu iddia eden bir düşünce görebiliriz. Şayet iki görüş arasındaki temel farka değinirsek birinci görüşte, devlet çıkarları göz önünde bulundurularak demokratik yöntemlerle seçilmiş hükümetlerin, özerkliğini muhafaza etmeleri temel kaygıdır. İkinci görüşe göre ise, demokratik olarak meşru kılınmış uluslararası kurumların, ulusal hükümetlerin veya kurumların yerini alabileceği düşüncesi hâkimdir (Wolfrum, 2008:3-4).

Uluslararası hukukun meşru zemini tesis edildiği sürece ikinci görüş uygulama alanı bulabilecektir. Küreselleşen dünya düzeninin ihtiyaçlarına vurgu yapan ikinci görüşte, ulus devlet yapısını ortadan kaldırma düşüncesi yoktur; ancak bunun yerine uluslararası hukukun güçlenmesi ve meşru zeminde kök salması sayesinde küresel problemlere karşı daha etkin ve sağlam bir yapı oluşturma vurgusu vardır. Bu sebeple bu iki görüşü birbirinden zıt düşünmek yanlış olacaktır, aksine uluslararası hukukun meşru olarak yer aldığı bir uluslararası arenada birbirlerini tamamlayacak görüşler olarak değerlendirilebiliriz. Bu birliktelik de karşımıza ilk hamlede, yani uluslararası hukuka meşruluk zemini hazırlama teşebbüsünde ortaya çıkar; şöyle ki, uluslararası kamu hukukunun meşruluğu ulus devletlerin rızalarına bağlıdır.³ Ulus devletlerin rıza

² Carl Schmitt'in bu görüşlerini ayrıntısı ile incelemek için bkz. (Schmitt, 1934)

³ Demokratik olarak yapılanmamış devletlerin üye/ortak olduğu bir uluslararası hukuk kuralının meşruluğu problematik bir konu oluşturacaktır. Bu hususun farklı bir bahis olması sebebiyle, bu makalede değinmiyorum fakat bu hususta detaylı araştırma için bkz. (Young, 2003), (Goldsmith ve Posner, 2005) ve (A. Buchanan ve Keohane, 2006).

gösterdiği devletlerarası anlaşmalar, konvansiyonlar veya sözleşmeler uluslararası hukuk kuralı oluşturur ve Uluslararası Adalet Divanı Statüsü 38. madde gereği, uluslararası hukukun asli kaynaklarından biri olarak kabul edilir. Böylece bu kural meşru zeminde uluslararası arenada uygulama alanı bulur. Sonuç olarak uluslararası hukukun meşruluğu ulus devlet tabanlı bir edimdir.

Uluslararası hukukun meşru yapısından bahsedeceksek muhataplarını net bir şekilde belirlememiz gerekir. Bu durum bize uluslararası hukukun meşru zeminini tesis etmek için gerekli olan unsurlarını gösterecektir. Yukarıda meşruluğun ulus devlet ile olan ilişkisini iki farklı açıdan inceledik ve ulus devletin rıza faktörünün ve bunun sonucunda ortaya çıkan uluslararası hukuk prensiplerini belirleyen uluslararası nitelikteki belgelerin bu meşruluğa katkısından bahsettik. Uluslararası hukukun devlet ile olan ilişkisini sadece bununla sınırlamak yanlış olacaktır. Uluslararası müzakereler sonucu ortaya çıkan kurallar, bir devletin ve onun vatandaşlarının iradesinden çok, bir uluslararası organın iradesi olarak karşımıza çıkar.⁴ Bu anlamda uluslararası hukuk devletlerin yetkilerini veya uluslararası arenadaki manevra kabiliyetlerini sınırlandırabilir.⁵ Özellikle insan haklarının korunması, çevre problemleri ile mücadele etme veya terör tehdidine karşı önlem alma ve mücadele etme gibi hususlarda devletler, ulusal çapta yetersiz kalmakta ve devletlerin uluslararası birlikteliğe olan ihtiyaçları artmaktadır (Wolfrum, 2008:13). Bu durum da, devletlerin ulusal sınırlarının uluslararası hukuk tarafından geçilmesine yol açar. Bu durum karşılıklı kazanma olarak yorumlanabildiği gibi geleneksel ulus devlet anlayışını zedeleyebilecek bir mecburiyet olarak da yorumlanabilir. Nihayet her iki yorum da uluslararası hukukun meşruluğunu kazandığı veya geliştirdiği uluslararası kurallar veya prensipler ile ulus devletlerin iç dinamiklerinde meşruluğun yer aldığını gösterir.

Uluslararası hukukun bir diğer muhatabı ise dolaylı olarak veya doğrudan bireylerdir. Özellikle İkinci Dünya Savaşı sonrası bu durum uluslararası hukuk içerisinde geniş bir yer bulmuştur. Savaş hukuku (*jus in bello*) bu duruma verilebilecek bir örnek olup savaş hukuku, savaş mahkûmları veya siviller gibi belirli grupları ele alırken ayrıca savaş durumu için de bazı kısıtlamalar ve kurallar getirir.⁶ Bu sebeple uluslararası hukukun sadece devletlere etki ettiğini iddia etmek yanlış olacaktır (Wolfrum, 2008:13). Bu duruma verilebilecek en dikkat çekici örnek, İkinci Dünya Savaşı akabinde tesis edilmiş olan Nürnberg Uluslararası Askeri Ceza Mahkemesi ve Uzak Doğu Uluslararası Askeri Ceza Mahkemesi'dir. Bu mahkemeler; savaş suçları, barışa karşı işlenmiş suçlar ve insanlığa karşı işlenmiş suçlar sebebiyle bu suçları işleyenlerin üzerindeki asli (devlet)

⁴ Bu noktada, mevcut ifade ile pek çelişmeyen fakat farklı bir bakış açısı getiren Alman hukuk adamı Heinrich Triepel'in *vereinbarung* kuramına yani "ayrı ayrı devlet iradelerinin tertip edilmesi" hususuna değinmek gerekir. Bu anlamda, "birçok devlet için bağlayıcı nitelikte kural koyabilecek irade tek bir devletin iradesi olamaz... Mademki hiçbir devletin bireysel iradesi milletlerarası hukuk kurallarının oluşmasını sağlayamaz, o halde milletlerarası hukukun kaynağını devletlerin bireysel iradelerinin birleşmesinden meydana gelen bir iradede aramak gerekir". Aktaran: (Soysal, 2003:173) ve (Çelik, 1979:20).

⁵ Ekonomik açıdan bu durumu tahmin etmek zor değildir. Küresel piyasaların etkin olduğu dünya düzeninde devletlerin sınırları ekonomik açıdan adeta şeffaflaşmıştır. Sadece ulusal dinamikler gözetilerek ekonomik politika belirlemek imkânsız hale gelmiştir.

⁶ Savaş hukukunda yer alan bu kurallar ve kısıtlamalar için bkz. (Orend, 2006:105-136) ve (Johnson, 2002:142-143). Ayrıca, bağlantılı olarak savaş hukukunda etik anlayışı irdelemek için bkz. (Schulte, 2012), (Fisher, 2011) ve (Holmes, 1989).

dokunulmazlıkları kaldırmış ve bu suçları işleyenleri yargılamıştır⁷ (Bassiouni, 2001:84). Ayrıca Aralık 2017 tarihinde kapanan Eski Yugoslavya Uluslararası Ceza Mahkemesi, Ruanda Uluslararası Ceza Mahkemesi ve Uluslararası Ceza Mahkemesi de uluslararası hukukun, bireyi dolaylı veya doğrudan bir şekilde muhatap aldığının kanıtlarıdır.⁸ Uluslararası hukukta azınlıkların korunması için atılan adımlar ve meydana gelen gelişmeler de bu husus için değerlendirmeye alınmalıdır (Kunz, 1954), (Åkermark, 1997:55-67). Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Yüksek Komiserliği bu anlamda azınlıkların haklarını belirleyen uluslararası standartları getirmiştir (UNHCHR, 2010).

Burada bahsedeceğimiz ve makalenin konusunu da yakından ilgilendiren uluslararası hukukun bir diğer muhatabı, tüzel kişiliklerdir. Çok uluslu şirketler ve uluslararası örgütler, ulus devlet sınırlarını aşan, yani ulus ötesi yapılar ile uluslararası hukukun mecburi olarak odağında olan kurumlardır (Wolfrum, 2008:14). Böylece uluslararası hukukun esas öznesinin sadece devletlerden ibaret olmadığını, özellikle değişen dünya düzeninde bireylerin ve uluslararası örgütlerin de uluslararası hukukun öznelerinden olduğunu görebiliriz.

3. ULUSLARARASI ÖRGÜTLERİN MEŞRULUĞU

Çok uluslu yapıda bulunan kurumlar, enstitüler, birimler veya örgütler şüphesiz ki küreselleşen dünya sistemi ile birlikte hesaba katılması gereken aktörler olarak karşımıza çıkarlar. Uluslararası hukukun, devletlerin hem iç hem de dış politikalarına etki etmesi ve devlet dışı aktörlerin politika belirlemedeki etkin rolü, uluslararası örgütlerin konumunu, dünya üzerinde askeri, siyasi, diplomatik ve ekonomik sistemlerde belirleyici ve etkileyici yere getirmiştir. Bu durumun en önemli göstergesi, uluslararası örgütlerin, anlaşmalar temelinde genellikle devletler tarafından oluşturulan işlevsel kurumlar olmalarıdır.

Uluslararası örgütlerin etkisiz olduğu dönemlerde bu örgütler için meşruluk zemini hazırlamak uluslararası arenada ısrar edilen bir durum olmamıştır. Fakat bu örgütler daha etkin hale gelmeye başladığında ve otoriter bir şekilde ortak küresel problemlere eğildiğinde, uluslararası örgütlerin meşru yapıya sahip olup olamaması sorunu ortaya çıkmıştır. Bu durumda da uluslararası örgütlerin yapısal özellikleri sebebiyle meşruluk sorusunu ortaya atmak otorite kavramı açısından problem oluşturabilir; fakat bu örgütlerin modern zamanlardaki etkinliği hesaba katıldığında meşruluk sorusu, yukarıda da bahsettiğimiz gibi bir ihtiyaç haline gelir. Peki, bu problemler hangi noktalarda karşımıza çıkar? Bu hususları Profesör Mervyn Frost'un yardımıyla üç noktada izah etmeye çalışalım. *İlk olarak*, uluslararası örgütler devletlere benzer şekilde otoriter bir yapıya sahip değillerdir. Birleşmiş Milletler, Avrupa Birliği veya Amerika Devletler Topluluğu gibi uluslararası örgütler onlara üye devletler veya o devletlerin vatandaşları üzerinde bir hükümet kurma eğiliminde ol(a)mazlar. Eğer bu örgütlere otoriter bir kimlik yükleyeceksek, mevcut otoriteyi bireylerden ziyade devletler üzerinde sergileyebilirler;

⁷ Mahkemelerin sözleşmelerinin ilgili maddeleri için bkz. (*Charter of the International Military Tribunal (Nuremberg Charter)*, 1945, böl. 7) ve (*Charter of the International Military Tribunal for the Far East*, 1946, böl. 6).

⁸ Adı geçen ceza mahkemelerinin ve aralarındaki ilişkinin detayları için bkz. (Crane, Sadat ve Scharf, 2018), (Aksar, 2004), (Mettraux, 2006), (Schabas ve Bernaz, 2011) ve (Cryer, Friman, Robinson ve Wilmshurst, 2010).

fakat devletlerle kıyasladığımız vakit bu örgütlerin genel anlamda egemen bir otoriteye sahip olduğunu söyleyemeyiz. *İkinci olarak*, uluslararası örgütlerin üyeleri, bireylerden ziyade (genellikle) devletlerdir. Bu durumda ortaya çıkan soru ise, devlete tabi olan bireylerin, devletin egemen otoritesine uyma anlamında sahip olduğu etik sebepler ve endişeler, bir uluslararası örgüte üye olan devletler için de geçerli midir? Devletlerin uluslararası örgütlere bağlılığını etik sebeplerden ve endişelerden ziyade işlevsel sebeplerle açıklamak hem örgütlerin hem de bağlılık durumunun tabiatına daha uygundur.⁹ *Üçüncü bir nokta ise*, uluslararası örgütlere üye bulunan devletler egemen yapıdadırlar ve onların bir üst otoriteye tabi olma durumu yoktur. Bu durumda, uluslararası örgütlerin egemen yapıya sahip olmadıkları varsayılırsa, meşruluk sorusunu sormak, otorite ilişkisi olmadığından gereksiz sayılabilir (Frost, 2013). Yukarıda altını çizdiğimiz gibi meşruluk; yapılar, kurumlar veya bireyler veya bunların aralarında otorite ilişkisi kurulması ile kendini gösteren bir konsepttir. Eğer uluslararası örgütler (egemen olarak kabul edilip) ile onlara üye devletlerarasında bir otorite ilişkisi kurulamıyorsa meşruluk problematiği de doğmayabilir.¹⁰

Tesis edilen uluslararası örgütler belirli bir amaç veya amaçlara yönelik olan işlevsel kurumlardır. İnsan hakları ve bu haklara bağlı hususi konular, çevre, terör, iletişim vb. birçok konuda spesifik amaçlara yönelik uluslararası örgütler mevcuttur. İşlevsel olarak ele aldığımız bu uluslararası örgütlerin meşruluğunu tesis eden en önemli faktörlerden biri, bu örgütlerin amaca yönelik gerçekleştirdiği hizmetler ve faaliyetlerdir diyebiliriz. Bir uluslararası örgütün, amaçlarını gerçekleştirmek için meşru hale getirdiği endişesi ile yayınladığı raporlar, müdahil olduğu problemler, kamu desteğini arkasına alarak oluşturduğu baskı ve bunlara benzer faaliyetler, modern dünya düzeninde uluslararası sistemde bulunan tüm yapılar tarafından dikkate alınacak hale gelmiştir. Küresel sistem içerisindeki bu hareketliliği inkâr etmek imkânsızdır. Bu noktada, küresel sistemde merkezi ulus devlet anlayışının zemininin çürüdüğünü iddia eden Oscar Schachter'ın altını çizdiği dört önemli gelişme; bizim bu makalede *de facto otorite* olarak nitelendirebileceğimiz uluslararası yapıların veya örgütlerin, modern dünya düzeninde ne derece değişiklik yapabileceğinin ve ayrıca etki kapasitesinin ne derece yüksek olduğunun açıklaması mahiyetinde olacaktır.

İlk olarak, küresel iletişim ağları sebebiyle genişleyen teknoloji ve sermayenin büyüyen ve yükselen hareketliliği, doğrudan yabancı yatırımın düzenlenmesindeki veya ulusal üreticilerin korunmasındaki gümrük tarifesi veya tarife dışı engeller aracılığıyla azalan istiap haddi, ekonominin teşkilinde devlet merkezli sistemin altını oymuştur. Devlet kontrolünün üzerinde olan küresel piyasanın üstünlüğü neredeyse evrensel anlamda kabul edilmiştir. *İkinci olarak*, ulusal sınırların ötesinde insan hakları, çevre ve

⁹ Uluslararası örgütlerin yaygın bir biçimde amaca yönelik işlevsel ve devletlerden oluşan bürokratik yapılar olduğu anlayışını görebiliriz (Keohane, 1989:3-4).

¹⁰ Uluslararası örgütlerin meşruluğunu tartışma ile ilgili çekince niyetinde olan bu üç hususun yanında Avrupa Birliği ve Birleşmiş Milletler gibi ulus-üstü örgütlerin (*supra-national organizations*) varlığını da dikkate alarak otoriter birlikleri girişimci/işbirlikçi birliklerden ayırmak gerekir. Ulus-üstü örgütleri uluslararası örgütlerden ayıran fark, ulus-üstü örgütlerin özerk şekilde düzenleyici bir güce sahip olmalarından kaynaklanmaktadır. Bu anlamda önde gelen örneklerden biri olan Avrupa Birliği ulus-üstü bir örgüt olarak kural koyma, karar verme ve yaptırım gücü bakımından ulusal kontrolden bağımsız bir şekilde ulus-üstü bir otoriteye sahiptir. Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi de benzer şekilde özerk düzenleyici güce sahiptir diyebiliriz (Lindseth, 2016:152).

silahsızlan(dır)ma gibi alanlarda faaliyet gösteren teşkilatlı hükümet dışı hareketlerin olağanüstü büyümesi ve genişlemesi, uzun zamandır yerel veya ulusal olarak kabul edilen hususlarda siyasi değişikliğe ve hareketliliğe sebep olmuştur. Ayrıca bu durum ulusal sınırların ötesinde kendilerini de yakından ilgilendiren yeni sosyal kimliklerin çıkmasını teşvik etmiştir. Yeni oluşmaya başlayan bu tür uluslararası sivil toplumlara paralel olarak uyuşturucu kaçakçıları, silah tüccarları, terörist gruplar ve kara para aklayıcılar gibi ulus ötesi sivil olmayan topluluklar da ortaya çıktı. Yeni iletişim ağlarının ortaya çıkması ve finansal piyasadaki deregülasyon ya da serbestleşmenin sonucu olarak bu sivil olmayan toplulukların güçleri önemli ölçüde arttı. Bütün bunların sonucu olarak bu tür uluslararası ve ulus ötesi yapılanmalara karşı ulus devletin zayıflığını göstermektedir. Schachter'ın *üçüncü olarak* değindiği husus ise, hukuk devletinin merkezi otoritesine gittikçe artan bir şekilde itirazda bulunan veya karşı çıkan, farklı türlerde devlet altı kimliklerin ortaya çıkmasıdır. İnsan hakları, çevre veya feminizm ile ilgili ulus aşırı toplulukların artması ve bu toplulukların hiçbir teritoryal aidiyete sahip olmamasını Schachter, kozmopolitanizmin yeni bir modeli olarak açıklıyor ve bu yeni model içerisinde bulunan devlet altı kimliklerin, devletin merkez otoritesinde bir gerilemeye yol açabileceğini belirtiyor. Schachter, devletin merkezi otoritesinin gerilemesinin sebeplerinden *dördüncüsünü* batık veya parçalanmış devlet (*failed state*)¹¹ olgusunun ortaya çıkması ile açıklıyor. Bu noktada batık devlet ifadesi; hükümetin ve sivil düzenin fiilen yok olması ve o devletin varlığını sürdürmesi ancak uluslararası ortak bir tutum veya anlaşmaya bağlı olması ile açıklanabilir.¹² Bu durumdaki bir devlet, uluslararası arenada resmi olarak mevcudiyetini muhafaza etse dahi o devletin hükümeti, ülkenin iç işlerinde (anayasanın oluşturulması, seçimlerin yapılması, uyum sürecinin tesis edilmesi vb.) doğrudan bir özgürlüğe sahip olamayacaktır (Schachter, 1998), (Craven, 2010:206-07). Bu durum, küresel sistemde uluslararası yapılanmaların veya örgütlerin ulusal-devlet otoritesi karşısında ciddi bir güce sahip olduğunun ve tam anlamıyla devlet tarzı çalışmaya veya refleks göstermese bile uluslararası örgütlerin, modern dünya düzeninde *de facto* otorite oluşturduğunun kanıtıdır.

Uluslararası örgütlerin uluslararası legal ilişkiler ve sistem içerisinde yer alması, bu örgütlerin meşru yapısını ortaya çıkaran önemli bir etkidir. Nitekim 1969 Viyana Antlaşmalar Hukuku Sözleşmesi'nin bir uzantısı olan ve 1986 yılında imzalanan Viyana Devletler ve Uluslararası Örgütler Arasında veya Uluslararası Örgütler Arasındaki Antlaşmalar Hukuku Sözleşmesi, bu açıdan uluslararası örgütlere uluslararası hukuk içerisinde ciddi bir pay ayırmaktadır.¹³ Uluslararası hukuki ilişkilere uluslararası örgütlerin bir partner olarak katılımı, geleneksel olarak tam yetki gücünü elinde

¹¹ *Failed state* yani batık devlet kavramını Daniel Thürer'in cümleleriyle aktarmak istiyorum çünkü Thürer bu kavramı hem çok açık bir şekilde tanımlamakta hem de *failed* ifadesini ayrıntılı bir şekilde irdeleyip eleştirmektedir. Thürer batık devlet kavramını şu şekilde açıklıyor: Patlak veren şiddetin ve baskının ortasında kalan mamafih dünya haritası üzerindeki mevcudiyetini bir hayalet edasıyla sürdüren, kurumları, hukuku ve düzeni ya tamamen ya da kısmi olarak çökmüş bir devleti batık devlet (*failed state*) olarak tanımlayabiliriz (Thürer, 1999:732). Ayrıca, Thürer'in kavram eleştirisi için bkz. (Thürer, 1999:733-36).

¹² Afganistan ve Somali bu tür devletlere örnek olarak verilebilir.

¹³ 1986 Viyana Devletler ve Uluslararası Örgütler Arasında veya Uluslararası Örgütler Arasındaki Antlaşmalar Hukuku Sözleşmesi henüz yürürlüğe girmemiştir ve bu sebeple Sözleşme'nin uluslararası hukuka hususi etkileri açısından değerlendirilmesi yürürlüğe girdikten sonra yapılması gerekecektir.

bulunduran ulus devletlerin egemenliklerinden taviz vermemeleri için uluslararası örgütlere karşı sürekli tetikte olmalarını gerektirecektir (Sybesma-Knol, 1985).

Uluslararası örgütlerin *de facto otoriteye* sahip olduğunu iddia ettiğimiz vakit meşruluk zemininde bu hususu tartışabiliriz. Bu durum da uluslararası örgütlerle ilgili iki önemli konuya veya soruya bizi yönlendirir ve bu sorular arasında, uluslararası örgütlerin meşru yapısını incelemek için birbirini tamamlayıcı niteliktedir. *Birincisi*, uluslararası örgütler, meşruluklarını ispatlamak ve geliştirmek için nasıl oluşturulmalıdır sorusu, devletlerin meşruluklarını kazanma yöntemlerinden farkını ortaya koyacaktır. *İkincisi* ise uluslararası örgütler meşruluklarını tesis ederken elzem bileşenleri nelerdir ve bu bileşenler için prensipler nasıl belirlenecektir sorusu da, bu örgütlerin münhasıran meşruluğunu tesis ederken karşılaşılabilecek zorlukları ortaya koyacaktır (Bodansky, 2008:309-12). Bu sebeple uluslararası örgütlerin meşruluklarını tesis etmek devletlere nazaran daha sofistike bir durum arz eder.

Birinci hususa değinecek olursak, uluslararası örgütlerin, kurumların veya yapıların hem devlet tarzı (*quasi-state*) refleksini veya davranışını hem de devlet sisteminden ayıran tarafını belirtmek gerekir. Öncelikle uluslararası örgütler; kural ve prensip oluşturma, bunlara uyma ve uyulmadığı takdirde yaptırımların neler olacağı konusunda devlet tarzı bir otoriter yapı teşkil eder. Fakat tam olarak devlet tarzı veya hükümet gibi faaliyet gösteren bir çalışma prensibine sahip değillerdir. Bu durumu açıklamak adına şunu belirtmek gerekir ki, uluslararası örgütlerde kalıcı olarak addedilen bir ülke toprağında yaptırım uygulaması veya yasal güç kullanımı, devlet tarzı bir tekel (*monopolised*) sistemde bulunmamakta veya bulunulması şart koşulmamaktadır. Bu durumun sebebi ise uluslararası örgütlerin (büyük çoğunlukla) devletlerden teşkil olması ve buna bağlı olarak da hem tek bir ülke toprağında sınırlı olarak faaliyet göstermemeleri hem de teşkil olduğu bu devletlerin rızalarına mecbur olmalarıdır (A. Buchanan ve Keohane, 2006:406).

Uluslararası kuruluşların veya örgütlerin devlet tarzı bir sistemi tam manasıyla benimsemelerini beklemek yanlış olacaktır. Bu tür küresel yapıların ortaya çıkmasını ve bu yapıların uluslararası arenada (siyasi, ekonomik veya askeri sebeplerle) gücünün ve nüfuzunun artmasını, hem geleneksel hem de modern devlet anlayışına tepki veya alternatif olarak değerlendirirsek devlet tarzı yapılardan farklı olup küresel ve geleneksel egemenlik anlayışından uzak bir yapının oluşumu şaşırtıcı olmayacaktır. Bu açıdan değerlendirdiğimiz vakit, uluslararası örgütlerin meşru temelini oluşturulması ve sağlamlaştırılması ulus devlet nazarında olumlu ve olumsuz sonuçlara yol açabilir. Öncelikle, uluslararası örgütlerin meşru temellerde dünya sisteminde yer alması, farklı açılardan ve konulardan güçlü bir uluslararası işbirliği kurulmasına vesile olacaktır. Ulus aşırı hareketliliğin yoğunlaştığı modern dünya sisteminde, terör örgütleri, uyuşturucu kaçakçıları veya insan kaçakçıları gibi illegal devlet dışı aktörlerin, bu ulus aşırı hareketliliği (geleneksel ulus devletin sınırlarının silikleşmesi) istismar etmesi, uluslararası örgütlerin ulus devletler arasında anlaşmaya vararak düzenleyici ve sınırlayıcı bir çerçeve belirlemesi ile tamamen ortadan kalkmasa bile ciddi oranda azalacaktır (A. Buchanan ve Keohane, 2006). Bu niyetle hazırlanan düzenleyici bir anlaşma, sözleşme ve benzerinin, küresel ve müşterek bir tepki ortaya koyması, hem bahis konusu olacak olan uluslararası yapıya devletlerin rıza verdiğini gösterir hem de buna bağlı olarak o uluslararası yapının meşruluğunu geliştirir. Bu tür illegal devlet dışı aktörlerin

faaliyetleri, ulus devletler açısından müşterek bir endişe yaratacağı için uluslararası örgütlerin meşru zeminde vücut bulması ulus devletlerin de yararına olacaktır. Diğer taraftan baktığımız zaman ise uluslararası örgütler ulus devletlerin egemenlik anlayışına (özellikle klasik egemenlik ya da Westphalian egemenlik) sınırlandırma getirecektir. Bu sınırlandırma devletlerin bizzat rıza göstermesi ile gerçekleştiği için, uluslararası örgütlerin devletler üzerindeki etkisini meşru olarak değerlendirmeye almakta bir sakınca olmadığını tespit edebiliriz. Meşru sebeplerle temellendirilmemiş bir uluslararası örgütün devletler, bireyler veya diğer kurumlar üzerindeki faaliyetleri, kararları ve etkisi hem kamu tarafından desteğini yok eder hem de otoriter yapısını muhafaza etmekten aciz kalır.

İkinci hususa vereceğimiz cevap yukarıda da belirttiğimiz gibi *birinci* hususu tamamlayacak nitelikte olacaktır. Uluslararası örgütlerde meşruluğun tesis edilmesinde ne tür bileşenler yer alır? Bir uluslararası örgüt meşruluk konseptini tesis etmek, onun standartlarını oluşturmak ve bu iki duruma bağlı olarak idare etme/yönetme hakkına sahip olmak için bir takım özelliklere sahip olması gerekir. Toplum/kamu desteğini sağlamak, devletlerin rıza göstermesi ve liberal demokrasi anlayışına¹⁴ vakıf olmak ve uygulamak bu özelliklerin önde gelenleridir.

3.1. Kamu Desteği

Kamu desteğinin bulunması ve bu desteğin güçlü olması bir uluslararası örgütün meşruluğunu tasdik eden mühim faktörlerden biridir. Uluslararası örgütlerin meşru olarak kabul edilmesi sadece küresel toplum için değil, kendisi için de elzemdir. Demokratik olarak addedebileceğimiz ve demokrasinin temel prensiplerine uygun olarak değiştiğine ve dönüştüğüne inanılan dünya sisteminde uluslararası örgütler gibi çok taraflı yapılar, ancak demokratik toplumlar tarafından meşru olarak değerlendirildiği sürece başarılı olup gelişebilirler. Eğer bir uluslararası örgüt meşruluk kavramının öngörülen standartlarını yerine getirmede eksik kalırsa veya başarısız olursa, sahip olması gereken kamu desteği zayıflayacak ve etkili bir şekilde amaçlarını gerçekleştirme ve faaliyetlerini sürdürme yetisi de zarar görecektir (A. Buchanan ve Keohane, 2006). Bir uluslararası örgüt bu desteği, amaçlarını, gerçekleştirdiği ve gerçekleştireceği faaliyetlerini uluslararası topluma sunarak ve ispatlayarak elde edebilir. Bunun için de insan haklarını müdafaa etme, devletlerarası ilişkileri düzenleme, çevre problemlerine dikkat çekip çözüm üretme, terör faaliyetlerini durdurmak için çalışma, küresel düzeyde işsizlik problemlerine dikkat çekme ve çözüm üretme, sağlık ve eğitim gibi problemleri gidermeye çalışma gibi amaçlar öne sürülerek kamu desteği sağlanıp uluslararası örgütün meşru yapısı güçlendirilir. Diğer bir ifade ile bir uluslararası örgüt, hedeflediği endişelerini hitap ettiği toplumlar nezdinde açıkça belirtip meşru hale getirmelidir.

3.2 Devlet Rızası Faktörü

Bir uluslararası örgütün varlığına, kurucu antlaşmasına veya sözleşmesine, ona taraf olacak devletlerin rıza göstermesi küresel nitelikte kabul edilebilecek böyle bir sistemin meşru olması için kaçınılmaz bileşendir. Nasıl ki devletler ve onların hukuk sistemleri olmadıktan sonra kamusal bir uluslararası hukukun da varlığı anlamsızdır; benzer bir düşünce tarzı ile ulus devletlerden müteşekkil bir uluslararası örgütün de

¹⁴ Uluslararası yapıların meşruluğu bakımından *liberal demokrasi* bakışı Keohane ve Buchanan'ın öne sürdüğü bir anlayıştır (A. Buchanan ve Keohane, 2006:416-17).

varlığı, ona taraf olacak devletlere ve onların rızalarına bağlıdır. Bu hususta Buchanan ve Keohane, meşruluğun oluşmasında devlet rızasını demokratik yapıda olan devletlerle sınırlamanın daha makul olacağını iddia eder, çünkü demokratik yapıya sahip olmayan ve vatandaşlarının temel insan haklarını sistematik olarak ihlal eden devletlerin, uluslararası hukuk çerçevesinde meşru bir sistem ile nitelendirilmemesi gerektiğini vurgular (A. Buchanan ve Keohane, 2006:412-16). Bu açıdan konuyu ele alırsak uluslararası hukukun, özellikle İkinci Dünya Savaşı sonrası insan temelli meşru endişesini dikkate aldığımızda demokratik devlet ayrımı¹⁵ önem arz edebilir. Böylece bir uluslararası örgütün, meşruluğunu tesis edilebilmesi için, demokratik yapıya sahip olan, o ülke devletinde yaşayan insanların haklarına güvenilir biçimde itibar eden ve özellikle bu anlamda hem ulusal sahnede hem de uluslararası arenada sorumluluk alan devletlerin rızalarını alması gerekir.

3.3. Liberal Demokrasi Anlayışı

Demokrasi kavramı hem ulus devletlerin hem de uluslararası örgütlerin meşruluğu açısından olmazsa olmaz bir bileşen olarak kabul edilmelidir. Bu duruma yukarıda devlet rızası faktörü başlığı altında değinmiştik. Uluslararası örgütlerin, fitri amaçlarına binaen, coğrafi bir kategori ayrımına gitmeden küresel manada sahip olduğu demokratik yapıyı yansıtmaları beklenir. Uluslararası arenanın küresel-siyasi bir yapıya sahip olmaması, küresel/evrensel bir hükümetin kurulması için bir konsensüs oluşmaması ve böyle bir hükümet yapısını düşünmenin ütöpik olarak nitelendirilmesi sebepleriyle küresel anlamda bir demokrasi anlayışının uygulanmasında, küresel seviyede seyretmesi pek mümkün olmayan sosyal ve politik kaygılar ve durumlar engel teşkil edebilecektir. İnsan haklarının herhangi bir spesifik tarafı ile ilgili olan bir uluslararası örgütü ele alırsak bu örgütün, azınlıklar dahil tüm bireylerin haklarını savunması ve bu sebeple liberal demokrasi anlayışına sahip olması beklenmelidir. (A. Buchanan ve Keohane, 2006:416). Kamu desteğini de kuvvetlendirebilecek bu liberal demokrasi anlayışı, böylece bir uluslararası örgütün meşruluğunun sağlanması noktasında önemli bir bileşen olarak karışımıza çıkar.

4. BİRLEŞMİŞ MİLLETLER GÜVENLİK KONSEYİ ÖZELİNDE BİR KRİTİK

Uluslararası örgütlerde otorite anlayışı ve meşruluğun tesis edilmesi üzerine yukarıda değindiğimiz hususlar ışığında, *de facto otorite* olarak tabir ettiğimiz konuyu Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi nezdinde kısaca izah etmeye çalışacağız. Devletlerarasında mutabakat veya oybirliği ile bir anlaşma durumu olmasa dahi, uluslararası yapıların uluslararası arenadaki otoriter etkisinin arttığını görebiliyoruz. Güvenlik Konseyi bu etkili otoriteyi tesis eden önemli bir örnektir.

Konsey, üyelerinden onay almaksızın uluslararası siyasi arenada yeni ortaya çıkan problemlere veya problem oluşturabilecek durumlara müdahale edebilme boyutunu genişletmekle kalmayıp üye devletlere, bu problemlere karşı yeni ulusal politikaları

¹⁵ Demokratik devlet ayrımı hususunda modern zamanlarda küresel toplumlar veya güçler olarak tabir edilen sistemlerin demokratik toplum tanımından ve ülke devletlerini demokratik olup olmamakla nitelemesinden ziyade daha objektif ve normatif düzlemde bu ayrımı yapmak faydalı olacaktır.

benimsemeleri ve iç hukuklarında bu politikalara yer vermeleri için ciddi boyutta yükümlülükler tahmil etmiştir. Ağır boyutta insan hakları ihlali yapmış olan devletlerin ekonomik faaliyetlerine sınırlandırma getirilmesi, terörizme karşı önlem alma ve işbirliği yapma, etnik temizlik veya buna yol açabilecek faaliyetlerin uygulanmasının yasaklanması, uluslararası savaş suçu şüphelilerinin tevkif ve iade edilmesi, sivillere insani yardımda bulunan sivil toplum kuruluşları ve/veya BM barış güçleri ve arabulucuları ile iş birliği yapılması, ulusal çapta meydana gelen ihtilafların giderilmesi için uluslararası denetimlere devletler tarafından izin verilmesi gibi hususlarda Güvenlik Konseyi'nin üye devletlere yeni politikalar benimsemeleri hususunda yükümlülükler getirmesi; Konsey'in *de facto otoritesinin* ve buna bağlı olarak da üye devletler nezdinde tesis ettiği meşruluğunun bir örneğidir (Cronin ve Hurd, 2008a). Güvenlik Konseyi ile üye devletlerarasındaki hiyerarşik ilişkiyi yansıtan, yukarıda saydığımız yükümlülüklerin getirilmesi hususu ve mutabakat oluşmadan uygulamaya alınması gerekliliği, otoritenin sağlandığının ve meşruluğun tesis edildiğinin en önemli göstergesidir diyebiliriz.

Konsey tarafından üye devletlere bu yükümlülükler tahmil edilirken herhangi bir baskı unsurunun kullanılmaması, bu yükümlülükleri ve onların kabul edilmesini, bir güç tarafından dikte ediliyor algısından ziyade yasal bir gereksinim haline getiriyor (Cronin ve Hurd, 2008b:201). Bu noktada Konsey'in, uluslararası barış ve güvenliği tesis ve idame etmek için BM Sözleşmesi Bölüm 7'ye dayalı olan otoritesini (*Barışın Tehdidi, Bozulması ve Saldırı Eylemi Durumunda Alınacak Önlemler*) nasıl (hangi metotla) uyguladığı konusu önemlidir.¹⁶

Konsey'in uluslararası barış ve güvenliğin tesisi ve idamesi sebebiyle üye devletlere bazı yükümlülükler tahmil edebilme hususu ile yetkilendirilmesi, esasında BM'ye üye olan devletlerin uluslararası hukukta ve arenada değişen konjonktüre göre ileride farklı yükümlülükler alabilecekleri konusunda kendilerine getirilebilecek sınırlamaları kabul ettiğini ve özellikle Konsey'e verilen otoritenin (yani bir üst mekanizmanın) onayını gösterir niteliktedir. Bu sebeple BM'ye üyelik, mutad bir anlaşmaya taraf olmaktan son derece farklılık arz eder. BM'nin üyesi olan devletler sadece sınırları belli ve kolayca tanımlanabilen bir takım yükümlülüklere rıza göstermezler, ayrıca uluslararası hukukta değişebilecek olan veya değişime mahkûm olan bir takım hukuki veya hukuki olmayan¹⁷ durumlar olduğu vakit farklı yükümlülüklere de rıza gösterirler. Bu anlamda Güvenlik Konseyi, uluslararası barış ve güvenlik mevzu bahis olduğu her durumda, üye devletlere bağlayıcılığı olan yükümlülükler getirir. Konsey'in bu uygulaması, her üye devlet için, sınırları belli olmayan oldukça geniş kapsamlı bir durum ortaya koyar. Bu sebeple de, Sözleşme'nin 7. Bölümünden kaynaklanan bu durumun, Güvenlik Konseyi tarafından nasıl yorumlanacağı konusunda herhangi bir üye devletin öngörüle bulunabilmesi çok zayıf bir ihtimaldir. Sonuç olarak, BM'ye katılan her devlet böylece Güvenlik Konseyi'ne çok geniş kapsamlı bir güç

¹⁶ Bu anlamda BM Sözleşmesi'nin üye devletler üzerindeki etkisine değinmek gerekir. Bu Sözleşme eğer BM'nin yasal çerçevesini ve temellerini tanımlayan bir anayasa düzenlemesi olarak BM'nin kurucu bir enstrümanı olarak değerlendirilirse Güvenlik Konseyi'nin faaliyetlerini hukuki bir zeminde ele alıp meşruluğunu iddia edebiliriz. BM Sözleşmesi'nin bir anayasa olarak değerlendirilmesi hususunda farklı tartışmalar için bkz. (Sato, 2001)

¹⁷ Burada söz ettiğimiz husus illegal durumlardan ziyade hukuk ile birlikte siyasi, ekonomik, diplomatik vb. farklı durumlar için de geçerli olduğu hakkındadır.

devretmiş olur (Tomuschat, 1993). Konsey, Sözleşme'ye ve dolayısıyla bu güce dayanan uygulamaları ve kararlarıyla meşru bir yapıya bürünebilir.¹⁸ Ancak Güvenlik Konseyi'nin otoriteye başvurması hususunda meşru sistem ile çelişebilecek veto etme gücü, uluslararası arenada sürekli dile getirilmektedir. Konsey'in ayrılmaz ya da önemli bir parçası olarak görülen ve sadece daimi üyelere sunulan veto etme gücünün, Konsey'in otoritesinin meşruluğunu ortadan kaldırdığı, ayrıca bu durumun, Konsey'in bir politika üzerinde konsensüse varma ihtiyacını da azaltan bir tehdit unsuru olduğu iddia edilir (Caron, 1993:577). Ayrıca Konsey'in veto etme gücünü 2018 yılının Şubat ayında aramızdan ayrılan David Caron 'adaletsiz' bir sistem olarak vurgulamıştır (Caron, 1993:562). Konsey'in, otoritesine etkili bir şekilde başvurmasında başarısız olması, onun meşruluğunu sorgulamamıza sebep olacak bir durumdur.¹⁹ Konsey'in kendi kararlarındaki meşruluk ölçüsünü, veto etme gücü ile değerlendiren Mümtaz Soysal şu ifadelere yer veriyor:

[...] ana görevi uluslararası barış ve güvenliği sağlamak olan Güvenlik Konseyi'nin uluslararası barış ve güvenliği tehdit eden, bozan ve saldırı niteliği taşıyan durumlarda alacağı kararların bağlayıcı niteliği vardır ve bir çeşit "üstün egemenlik" belirtisi olan bu bağlayıcılığın yaptırımları "abluka önlemlerini, hatta üyelerin hava, deniz ve kara kuvvetleri tarafından başka hareketler"i de içerebilir. [...] Amerika, Sovyetler Birliği, İngiltere, Fransa ve Çin'in "daimi üye" sıfatını taşımaları ve bu sıfatla "veto" hakkına sahip olmaları, onların her birine rağmen hiçbir karar alınamamasının sonucunu doğurmakta ve üyeler arasında bulunması gereken "egemen eşitlik" ilkesini derinden yaralamaktadır. Beş devlete [...] tanınan bu durum, üyelerin kendi içlerindeki ulusal egemenlik ilkesinin yarattığı durumdan çok farklıdır. [...] Bu bakımdan, çağdaş demokrasi kurallarına göre işleyen ulusal devletlerde ulusal egemenlik ilkesine göre "genel iradenin ifadesi" olarak çıkarılan bir yasanın "meşruluğu" ile Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi'nce alınmış bir kararın "meşru" sayılması arasında dağlar kadar fark var. Nitekim üye devletlerce benimsenmemiş, kabul görmemiş ve itaat edilmemiş Güvenlik Konseyi kararları hayli fazladır (Soysal, 2003:175-76).

Konsey'in, bir grup devletin hâkim gücü altında yönetilmesi, orantısız bir şekilde temsil edilme durumunu doğurur. Bu durum, yukarıda bahsettiğimiz kamu desteği ve liberal demokrasi anlayışı sağlama hususunda eksik kalması sebebiyle Konsey'in meşruluğuna bir darbe vurabilir. The Economist'in 1992 yılında yaptığı şu tespitin önemini anlamak için ne kadar daha beklememiz gerektiğini tarih bize gösterecektir. Eğer Birleşmiş Milletler güvenilirliğini yitirirse, Güvenlik Konseyi'nin dünya hükümetleri üzerinde baskın etkisi hala sürecek olsa bile bu etki, uluslararası saygınlığını yitirmiş olup tehdit ve zorbalığa benzer bir şekilde hükmünü sürecektir ("Open the Club", 1992).

¹⁸ Güvenlik Konseyi'nin kararları hem üye hem de ona taraf olmayan tüm devletleri bağlaması sebebine ek olarak yasama işlevine de sahip olduğu için meşruluğu daha da kuvvetlenir ve bu durum da Konsey'in temel bir otoriteye sahip olduğunun göstergesidir (Caron, 1993:562).

¹⁹ Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi veto gücü tartışması için ayrıca bkz. (Ozdan, 2011)

Sonuç

Daniel Bodansky uluslararası hukuk çerçevesinde meşruluk kavramı üzerine yaptığı bir konuşmasında, bir yapının/kurumun/örgütün meşruluğunu tesis etmedeki zorluğu bilimsel metotlardaki pozitivist teorilere dayanarak şu şekilde açıklıyor: Bilimde teorileri doğrulayamıyoruz fakat onların yanlış olduğunu ortaya koyabiliyoruz. Aynı mantık meşruluk için de geçerli olabilir; şöyle ki bir kurumu meşru addetmek zordur fakat gayri meşru ilan etmek görece daha kolaydır (Bodansky, 2008:315). Uluslararası örgütler için meşru zeminin tesisi kolay değildir, fakat bu durum, uluslararası örgütlerin uluslararası hukuktaki yerini ihmal edeceğimiz anlamına gelemmez. Terörizm, çevre kirliliği, ağır insan hakları ihlalleri gibi bölgesel düzeyden ziyade uluslararası arenaya tehdit oluşturan problemler ile mücadele kapasitesini yükseltmek, uluslararası işbirliğini gerektiren önemli bir etkidir. Devletlerin bireysel olarak bu problemlere eğilmeleri hızlı, kalıcı ve etkili önlem almayı ya engelleyecektir ya da geciktirecektir. Bu sebeple uluslararası işbirliğinin en etkili aktörü olan uluslararası örgütlerin hem uluslararası ilişkiler hem de uluslararası hukuk zemininde aktif olarak yer alması reddedilemeyecek bir teklif olup bu zeminde oluşturulmaya çalışılan meşru yapı da göz ardı edilmemelidir. Bu sebeple bu makale, uluslararası örgütlerin meşru yapısını uluslararası hukuk zemininde incelemeye çalışmıştır.

Uluslararası hukuk çerçevesinde meşruluk kavramını incelemek, uluslararası hukukun temel aktörlerini, muhataplarını veya öznelerini açıkça belirtmeyi gerektirir. Bu meşru zemin, temel aktörler sayesinde uluslararası hukuk içine nüfuz edebilir. Bu temel aktörlerden biri olan uluslararası örgütlerin dünya üzerinde artan etkisi ve diğer aktörlerin onlara olan ihtiyaçlarının artması, bu örgütlerin meşru yapısının olup olmadığı ve meşru yapısının nasıl tesis edileceği gibi soruları ön plana çıkartır. Uluslararası örgütlerin devletlere nazaran çok katmanlı bir kitleye sahip olması, meşruluk tartışmasını da çok boyutlu tartışmamıza sebep oluyor. Genel itibariyle ulus devletlerden oluşan bu örgütlerin meşruluğunu sorgularken devletlerin yanında diğer hükümetler arası örgütleri ve kamuyu da dikkate almamız gerekiyor. Böylece uluslararası örgütlerin ulus devletlerden farklı olarak meşruluğunu incelemek, bu çok boyutlu durumu ortaya çıkartır. Bu anlamda uluslararası örgütlerin meşruluğunu tesis etmek için üç önemli bileşen veya özellik tespit ettik: Kamu desteği, devletlerin rızası, liberal demokrasi anlayışı. Sonuç olarak, BM Güvenlik Konseyi'nin veto etme gücünün, bu meşruluk konseptini zedeleyip zedelediği veya yok edip etmediği hakkında bir kritik sunmuş bulduk.

Nihayetinde, uluslararası örgütlerin meşruluğunu oluşturmak veya incelemek, devletlere göre daha sancılı bir sürece maruz kalsa da, bu uluslararası yapıların dünya üzerindeki nüfuzunu dikkate aldığımızda bahsettiğimiz sancılı süreci yaşamak zorunda olduğumuzu görüyoruz. Bu makale böylece bahsi geçen sancılı sürecin ihtiyaçlarına cevap verebilme endişesi ile kaleme alınmıştır.

Kaynakça

- Åkermark, A. S. (1997). *Justifications of Minority Protection in International Law*. London, The Hague ve Boston: Kluwer Law International.
- Aksar, Y. (2004). *Implementing International Humanitarian Law: From the Ad Hoc Tribunals to a Permanent International Criminal Court*. London: Routledge.
- Bassiouni, M. C. (2001). Universal Jurisdiction for International Crimes: Historical Perspectives and Contemporary Practice. *Virginia Journal of International Law*, 42(1), 81-162.
- Bodansky, D. (2008). The Concept of Legitimacy in International Law. R. Wolfrum ve V. Röben (Ed.), *Legitimacy in International Law* içinde (C. 194, ss. 309-317). Berlin, Heidelberg: Springer.
- Buchanan, A. E. (2007). *Justice, Legitimacy, and Self-determination: Moral Foundations for International Law*. New York: Oxford University Press.
- Buchanan, A. ve Keohane, R. O. (2006). The Legitimacy of Global Governance Institutions. *Ethics & International Affairs*, 20(4), 405-437. doi:10.1111/j.1747-7093.2006.00043.x
- Caron, D. D. (1993). The Legitimacy of the Collective Authority of the Security Council. *The American Journal of International Law*, 87(4), 552-588. doi:10.2307/2203616
- Cassinelli, C. W. (2017). Political Authority: Its Exercise and Possession. A. de Crespigny ve A. Wertheimer (Ed.), *Power, Authority, Justice, and Rights: Studies in Political Obligations* içinde (ss. 74-88). New York: Routledge.
- Charter of the International Military Tribunal for the Far East. T.I.A.S. No. 1589 (1946).
- Charter of the International Military Tribunal (Nuremberg Charter). 8 U.N.T.S. 279 (1945).
- Coicaud, J.-M. (2004). *Legitimacy and Politics: A Contribution to the Study of Political Right and Political Responsibility*. (D. A. Curtis, Çev.). Cambridge: Cambridge University Press.
- Crane, D. M., Sadat, L. N. ve Scharf, M. P. (2018). *The Founders: Four Pioneering Individuals Who Launched the First Modern-Era International Criminal Tribunals*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Craven, M. (2010). Statehood, Self-Determination, and Recognition. M. D. Evans (Ed.), *International Law* içinde (ss. 203-251). Oxford: Oxford University Press.
- Cronin, B. ve Hurd, I. (Ed.). (2008a). *The UN Security Council and the Politics of International Authority*. New York: Routledge.

- Cronin, B. ve Hurd, I. (2008b). Conclusion: Assessing the Council's Authority. B. Cronin ve I. Hurd (Ed.), *The UN Security Council and the Politics of International Authority* içinde (ss. 199-214). New York: Routledge.
- Cryer, R., Friman, H., Robinson, D. ve Wilmschurst, E. (2010). *An Introduction to International Criminal Law and Procedure* (2.). Cambridge: Cambridge University Press.
- Çelik, E. F. (1979). *Milletlerarası Hukuk* (C. I). İstanbul: İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları.
- Dağ, A. E. (2004). *Uluslararası İlişkiler Diplomasi Sözlüğü*. İstanbul: Anka Yayınları.
- Demir, Ö. ve Acar, M. (2002). *Sosyal Bilimler Sözlüğü*. Sözlük Dizisi (3.). Ankara: Vadi Yayınları.
- Fisher, D. (2011). *Morality and War: Can War be Just in the Twenty-First Century?* Oxford: Oxford University Press.
- Franck, T. M. (1996). Clan and Superclan: Loyalty, Identity and Community in Law and Practice. *The American Journal of International Law*, 90(3), 359-383. doi:10.2307/2204063
- Frost, M. (2013). Legitimacy and International Organizations: The Changing Ethical Context. D. Zaum (Ed.), *Legitimizing International Organizations* içinde (ss. 26-40). Oxford: Oxford University Press.
- Goldsmith, J. L. ve Posner, E. A. (2005). *The Limits of International Law*. New York: Oxford University Press.
- Hendel, C. W. (1958). An Exploration of the Nature of Authority. C. J. Friedrich (Ed.), *Nomos I: Authority* içinde. Cambridge: Harvard University Press.
- Holmes, R. L. (1989). *On War and Morality*. Princeton, New Jersey: Princeton University Press.
- Johnson, J. T. (2002). Paul Ramsey and the Recovery of the Just War Idea. *Journal of Military Ethics*, 1(2), 136-144. doi:10.1080/150275702320231352
- Keohane, R. O. (1989). *International Institutions and State Power: Essays in International Relations Theory*. Boulder: Westview Press.
- Kunz, J. L. (1954). The Present Status of the International Law for the Protection of Minorities. *The American Journal of International Law*, 48(2), 282-287. doi:10.2307/2194377
- Ladenson, R. (1980). In Defense of a Hobbesian Conception of Law. *Philosophy & Public Affairs*, 9(2), 134-159.
- Lindseth, P. L. (2016). Supranational Organizatons. J. K. Cogan, I. Hurd ve I. Johnstone (Ed.), *The Oxford Handbook of International Organizations* içinde (ss. 152-170). Oxford: Oxford University Press.

- Lipset, S. M. (1960). *Political Man: The Social Bases of Politics*. Garden City, New York: Doubleday.
- Mettraux, G. (2006). *International Crimes and the Ad Hoc Tribunals*. Oxford: Oxford University Press.
- Open the Club. (1992, 29 Ağustos). *The Economist*.
- Orend, B. (2006). *The Morality of War*. Toronto: Broadview Press.
- Ozdan, S. (2011). Reform of the United Nations Security Council. *Erciyes Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 6(1-2), 315-335.
- Peters, R. S. (2017). Authority. A. de Crespigny ve A. Wertheimer (Ed.), *Power, Authority, Justice, and Rights: Studies in Political Obligations* içinde (ss. 60-73). New York: Routledge.
- Raz, J. (1985). Authority and Justification. *Philosophy & Public Affairs*, 14(1), 3-29.
- Sato, T. (2001). The Legitimacy of Security Council Activities under Chapter VII of the UN Charter after the End of the Cold War. J.-M. Coicaud ve V. Heiskanen (Ed.), *The Legitimacy of International Organizations* içinde (ss. 309-352). Tokyo, New York, Paris: United Nations University Press.
- Schaar, J. H. (1981). *Legitimacy in the Modern State*. New Brunswick & Oxford: Transaction Publishers.
- Schabas, W. A. ve Bernaz, N. (Ed.). (2011). *Routledge Handbook of International Criminal Law*. Oxon: Routledge.
- Schachter, O. (1998). The Decline of the Nation-State and its Implications for International Law. *Columbia Journal of Transnational Law*, 36(1), 7-24.
- Schmitt, C. (1934). *Nationalsozialismus und Völkerrecht*. Berlin: Junker und Dünnhaupt.
- Schulte, P. (2012). Morality and War. Y. Boyer ve J. Lindley-French (Ed.), *The Oxford Handbook of War* içinde (ss. 99-115). Oxford: Oxford University Press.
- Smith, R. W. (1970). The Concept of Legitimacy. *Theoria: A Journal of Social and Political Theory*, (35), 17-29.
- Soysal, M. (2003). Değişen Egemenlik ve Meşruluk. *Anayasa Yargısı*, 20, 171-181.
- Stevenson, A. (2010). *Oxford Dictionary of English* (3.). Oxford: Oxford University Press.
- Sybesma-Knol, N. (1985). The New Law of Treaties: The Codification of the Law of Treaties Concluded Between States and International Organizations or Between Two or More International Organizations. *Georgia Journal of International and Comparative Law*, 15(3), 425-452.
- Thürer, D. (1999). The “Failed State” and International Law. *International Review of the Red Cross*, 81(836), 731-761. doi:10.1017/S1560775500103694

- Tomuschat, C. (1993). Obligations Arising for States Without or Against Their Will. *Recueil Des Cours*, 241, 195. doi:<http://dx.doi.org/10.1163/1875-8096_pplrdc_ej.9780792329541.195_374>
- UNHCHR. (2010). *Minority Rights: International Standards and Guidance for Implementation* (No: HR/PUB/10/3). United Nations.
- Weber, M. (1978). *Economy and Society: An Outline of Interpretive Sociology*. (E. Fischhoff, H. Gerth, A. M. Henderson, F. Kolegar, C. W. Mills, T. Parsons, ... C. Wittich, çev.). Berkeley, Los Angeles: University of California Press.
- Weber, M. (2017). *Bürokrasi ve Otorite*. (H. B. Akın, Çev.) (8.). Ankara: Adres Yayınları.
- Wolfrum, R. (2008). Legitimacy of International Law from a Legal Perspective: Some Introductory Considerations. R. Wolfrum ve V. Röben (Ed.), *Legitimacy in International Law* içinde (C. 194, ss. 1-24). Berlin, Heidelberg: Springer.
- Young, E. A. (2003). The Trouble with Global Constitutionalism. *Texas International Law Journal*, 38, 527-545.

Extended Abstract

Adverse impact of the globalisation process on the entire world such terrorism, environmental problems, epidemic illnesses, poverty, global warming, civil war etc. has convinced nation-States as regards the necessity of international organisations to deal with such global problems. Beside the nation-States, international organisations have gradually become a prominent legal actor of both international law and international society. Since the concept of legitimacy has become a pivotal concern in international law, an issue of establishing a legitimate base for international organisations has been respected as a serious requirement before international law. For the sake of analysing and criticising of the legitimacy of international organisations, this article, briefly examines the concept of legitimacy. It then analyses the concept of legitimacy in the field of international law since international organisations have been accepted and recognised as one of prominent legal actors as well as nation-States. The legitimacy question of international organisation which is the central issue of this article is being examined in the third section. It further looks for vital ingredients that should be hold by international organisations to be legitimately accepted under international law. In the fourth section, It brings a contentious sample case which is the legitimacy problem for the United Nations Security Council. Final section concludes this article with an overall assessment.

Considering modern social sciences, the first remarkable definition of legitimacy by most of dictionaries is the relationship that exists between the law or legal norms and legitimacy. In this sense, legitimacy is generally offered as conformity to the law or to rules (Stevenson, 2010:1009), (Coicaud, 2004:18-25). Legitimacy is closely related to the belief of people to the authority of political institutions. Legitimacy refers the capacity or potential of a system to bolster up the belief that “the existing political institutions are the most appropriate ones for the society” (Lipset, 1960:77). Max Weber’s well known three pure types of legitimate authority will be offered to establish a strong base for the

relationship between belief and legitimate authority. “The validity of the claims to legitimacy may be based on (I) Rational grounds – resting on a belief in the legality of enacted rules and the right of those elevated to authority under such rules to issue commands (legal authority); (II) Traditional grounds – resting on an established belief in the sanctity of immemorial traditions and the legitimacy of those exercising authority under them (traditional authority); or finally, (III) Charismatic grounds – resting on devotion to the exceptional sanctity, heroism or exemplary character of an individual person, and of the normative patterns or order revealed or ordained by him (charismatic authority)” (Weber, 1978:215).

It can be observed that the belief is unequivocally connected to the concept of legitimate authority. Since the legitimacy has been required for the justification of the existing authority, it should also be considered from a normative and sociological perspectives. To say that an authority, on the one hand, is legitimate in the normative meaning is to claim that it has the right to rule; on the other hand, an authority is legitimate in the sociological meaning when it is widely believed to have the right to rule (A. Buchanan ve Keohane, 2006:405). Therefore, when Weber’s all three pure types of legitimate authority (legal, traditional and charismatic) may be explained by applying the sociological meaning, the normative meaning may only apply to legal authority.

Under the international law, the legitimacy of international organisations may be assessed from two different schools: Nation-State oriented school and global governance oriented school. For the former, it can be claimed that international law is deprived of legitimacy when compared with the legitimacy of a nation-State’s governance and hence less legitimate authoritative weight should be vested in international law. For the latter school, international organisations should be overhauled by virtue of global developments in order to establish and maintain legitimacy of international organisations to meet the adverse effects of globalisation (Wolfrum, 2008). This article claims that two aforementioned schools should be considered as complementary each other rather they are apples and oranges. It further claims that both nation-State and international organisations are indispensable legal persons of international law.

Strictly speaking, *de facto* authority of international organisations can be observed in that state-centred system has been chipping away in the process of globalisation. There are four developments to prove *de facto* authority over States: (I) The superiority of global markets over State control is practically recognised and accepted; (II) new and various social identities cross national borders through the movements of non-governmental organisations; (III) globalisation has created a new models of community which focus on international and transnational agendas such as fundamental human rights and environmental problems; (IV) the emergence of a new term of *failed States* takes full national control away from a State (Schachter, 1998), (Franck, 1996), (Craven, 2010).

When *de facto* authority is claimed, the legitimacy question may become pivotal and oft-raised one for international organisations. In this sense, two questions may be raised: First, how do international organisations claim their legitimacy and second, what are essential features to establish legitimacy of international organisations? Indeed, these two questions are complementary each other. For the first question, creating multilateral regulatory documents such as international agreements or conventions both ensure explicit consent of member States to the organisation and create common voice against

global problems. Therefore, international organisations may claim their legitimate authority. For the second one, public support, State consent and liberal democracy may be claimed as three essential requirements to make a legitimate international organisation (A. Buchanan ve Keohane, 2006). Finally, it becomes an important question of this article whether United Nations Security Council's authority is legitimate. Having the threat to employ the veto power reduces "the need to maintain consensus on a policy" and the Security Council's dominance remains emblematic. Therefore, the use of veto power may turn the Council's authority into illegitimate (Caron, 1993:577). Ultimately, this article displays establishing the legitimate authority for international organisations, in comparison to nation-States, is not tranquil and painless process.